

Contra la Constitució

La darrera reforma penitenciària no sols afecta els actes terroristes. Les penes per la delinqüència comuna i la violència domèstica també s'endureixen. La presó provisional es generalitza, s'acaben les redempcions, creix la condemna màxima i es construiran més presons. L'executiu, però, no diu que la reforma no serà efectiva fins a d'aquí molts anys, ni que vulnera la Constitució espanyola.

Ha tardat a reaccionar, però, finalment ho ha fet de manera expeditiva, i amb una efectivitat que ni els mateixos militants es creuen encara. Només hi ha una cosa que pugui trasbalsar més l'electorat que les referències al terrorisme, i són les referències a la seguretat ciutadana. I el Partit Popular ha atacat els dos fenòmens amb un únic pla estratègic. Promet 4.000 noves places de policia, malgrat que, segons fonts properes a Institucions Penitenciàries, les úniques oposicions previstes a mig termini en matèria de seguretat ciutadana són a funcionari de presons. Però l'impacte ha anul·lat les queixes policials, que ara es perden en el no-res.

Inseguretat ciutadana. El passat setembre, el Govern central va anunciar un nou pla de mesures contra la delinqüència comuna, que incloïen un futur augment indeterminat d'efectius policials. No obstant això, Àngel Acebes, ministre de l'Interior, va delatar la indefinició del pla en el programa de La 2 de Televisió Espanyola *El tercer grado*, conduït pel devot entrevistador Carlos Dávila. Aquest li va preguntar quines mesures havia pensat el PP per tallar el problema del creixement de la delinqüència ciutadana que demostren les estadístiques.

Acebes, però, sense pensar les conseqüències, va respondre que, des de feia temps, el problema prioritari d'Espanya en matèria de seguretat ciutadana és el terrorisme: "Això no ho podem oblidar; per tant, és aquesta qüestió la que requereix tots els nostres esforços." El ministre va afegir que el terrorisme necessitava també dels esforços dels ciutadans, que havien d'en-

tendre que la majoria de les forces de seguretat es dedicaren actualment a treballar al País Basc per desballestar ETA.

Normalment, quan el PP recorre a la connexió emocional antiterrorista, funciona bé. Però Acebes va oblidar que, amb les estadístiques sobre delictes, la sensació d'inseguretat que transmet la premsa toca el ciutadà encara més profundament que els atemptats.

Atac socialista. En el moment de l'entrevista, el PSOE havia aprofitat el recurs a la por ciutadana per ferir el PP. I ho havia aconseguit. El líder socialista, José Luis Rodríguez Zapatero, insistia en el Congrés dels Diputats i preguntava per què el PP no s'enfrontava al creixement de denúncies, al descontrol de la part de la immigració que acaba delinquent, a la desmoralització policial i a la insuficiència d'agents que afecta totes les forces de l'ordre.

La resposta del Govern era elusiva. Aparentment, el PP no tenia cap estratègia al respecte, ja que una característica successiva dels seus mandats ha estat la de polititzar la seua relació amb la policia —és a dir, mantenir estancat el nombre d'agents i no proporcionar-los cap millora logística, amb els distints cossos funcionant sota un control polític molt directe— i la de fer créixer els beneficis de les empreses privades de seguretat.

Com diferents governs conservadors d'altres estats, el d'Aznar no s'ha caracteritzat per la inversió en seguretat pública, i sí, en canvi, per desplaçar la major força policial cap a objectius —caçar terroristes o desballestar grups violents antisistema— que tenen poc a veure amb la delinqüència comuna. No

La policia s'ha queixat moltes vegades de l'absència d'efectius. El Govern ha promès que crearà 4.000 noves places policials, però ara per ara només hi ha previst l'augment de funcionaris de presons. Acebes, de fet, diu que es crearan nous penals per efecte de la duresa de la reforma.

obstant això, la insistència mediàtica va obligar els polítics populars a plantejar-se el tema. Sobretot perquè els sindicats policials —especialment el Sindicat Unificat de Policia (SUP)— han filtrat a la premsa durant molt de temps quines són les seues mancances i necessitats. Els sindicats, al mateix temps, apuntaven que, si els índexs de detencions havien crescut —el tant per cent de delictes constatats ha augmentat en un 40% en els darrers deu anys— no era perquè hagueren millorat les seues possibilitats d'actuació; es devia, en part, al fet que sobre els immigrants s'aplicava la llei amb major rigor. Anys d'abandonament de mesures polítiques en aquesta matèria no es podien compensar d'un dia per l'altre, i l'única cosa que se li va acudir a Aznar era anunciar un pla de promeses —sense especificar— amb què el Govern controlaria els delictes.

Ofegats en fuel. Ara bé, els successos del Prestige desviaren l'atenció. La inundació de *chapapote* va servir perquè el jou de la inseguretad ciutadana deixara d'oprimir Aznar. Els esdeveniments, i el terratrèmol que han generat, han urgit el Govern a elaborar ràpidament el pla promès contra la delinqüència per desviar l'atenció de la catàstrofe gallega. I la setmana passada el PP va anunciar les seues mesures ciutadanes. La reforma penitenciària valdrà tant per als delictes de terrorisme, com per als de

La venjança pren el lloc oficial de la justícia penitenciària

delinqüència comuna, com per als de violència domèstica.

Per a qualsevol observador, resulta extremadament obvi que el PP ha concretat tot el trencaclosques de noves reformes penitenciàries per apartar l'atenció pública del Prestige. I ho ha aconseguit amb èxit immediat. La majoria de mitjans de comunicació i de partits polítics no gosen qüestionar unes mesures que apunten a allò que teòricament són els problemes ciutadans més greus.

El cas més espectacular és, sense dubte, el del PSOE: el PP ha fet seu el pla de xoc contra la delinqüència que els socialistes reclamaven, ha atès els delictes d'apropiació de l'erari públic —un tipus de delictes que va significar el gran escàndol de l'era de Felipe González; com a últim colp d'efecte, Roldán, ara en tercer grau, hauria de tornar tot el que va furta, segons la reforma— i ha aplicat

La reixa és ara el principi i el final d'aquells condemnats a penes llargues en presons. Els grans i petits delinqüents s'enfronten a una reforma basada en el càstig sense redempció.

ERE/ FRANCISCO OJILLAS

la presó provisional en els casos de violència domèstica. Una mesura que el PSOE havia plantejat en distints episodis de la precampanya electoral i que ara ha de subscriure com una inspiració del PP.

Una reforma "sense complexos".

Els ministres de Justícia i Interior, José María Michavila i Ángel Acebes, han referit que es tracta d'una reforma "sense complexos". En l'àmbit de la

delinqüència comuna, la reforma es concreta en l'ampliació de trenta a quaranta anys de les penes per als delictes més greus (assassinats). Els beneficis penitenciaris, si es creu convenient, s'aplicaran a la suma total de la pena. És a dir, si un condemnat ha comès tres crims, no s'aplicaran als quaranta anys de condemna, sinó a cent vint, quaranta per cada assassinat. D'aquesta manera, es redueix considerablement la possibilitat que el pres comú torne al carrer

sense haver complert els quaranta anys de pena màxima. Els experts en "presonització" —el distanciament respecte al món real que afecta els presos que compleixen condemes llargues— es cansen de repetir que un condemnat que passa més de cinc anys en un penal, ja pateix aquest símptoma. Quatre dècades dins d'un centre penitenciari, sense possibilitat d'accedir a permisos regulars, ho accentuaria als límits equiparables a la cadena perpètua.

És a dir, que, després de la condemna, seria impossible que el pres es reinsertera socialment. La reforma penitenciària que es va plantejar en els anys de la transició democràtica instaurava els permisos com un doble element que havia de servir per a reconvertir el delinqüent en ciutadà productiu. D'una banda, el permís millorava la seua conducta en presó: la majoria dels presos redimeixen pena amb el bon comportament, amb estudis, amb treball social i amb altres mesures socialitzadores. El premi de tot això era l'accés a permisos. Sense un accés raonable a aquesta possibilitat, és absurd pensar que el pres tindrà un comportament productiu durant la seua condemna, cosa que pot convertir els penals en cases de feres.

En altre sentit, el permís ha estat la clau d'Institucions Penitenciàries per connectar progressivament el pres amb la societat en la qual ha d'encaixar un dia. Sense això, la tornada a la societat serà com viatjar a un altre planeta, que no té res a veure amb el que coneixia.

En el pla d'Aznar, la presó provisional cobra enorme importància. Aquesta afectarà delictes castigats amb menys de dos anys, i es crea en la reforma una nova causa d'aplicació. Fins ara, el jutge podia dictar presó provisional en funció del risc de fugida de l'acusat o de l'ocultació i destrucció de proves. En aquests moments, el legislador crearà un requisit al·leatori, que serà el d'evitar "la comissió de nous actes delictius". Així, perquè no es done aquesta possibilitat, es facilita l'aplicació d'aquesta mesura.

Més presons. Acebes ha anunciat, tangencialment, la construcció de tres noves presons a l'estat. El projecte es

torna necessari si es vol aplicar la reforma plantejada pel Govern, i encaixa en el creixement de la convocatòria d'oposicions a funcionari penitenciari, en detriment de les oposicions al cos de policia. El nombre de nous presos creix en progressió exponencial (de 2.000 a més de 4.000 en l'últim període anual), el que converteix les presons en autèntics macrocentres on la qualitat del funcionament es deteriora a corre-cuita.

En el moment de tancar aquesta edició, el Govern central ha aconseguit el consens entre partits per a aplicar la reforma. El PP, no obstant això, ha plantejat com a gran troballa una mesura que l'actual Codi Penal ja preveia. És a dir, l'article 78 d'aquest codi ja deixa al jutge la facultat de concedir beneficis penitenciaris sobre la suma total de la pena, i no sobre els trenta anys –fins ara– de pena màxima. La diferència és que la reforma obliga a fer-ho així, no ho deixa al criteri judicial. El PP tampoc no diu que els quaranta anys de condemna sense a penes benefi-

La Constitució certifica que la presó té com a meta la reinserció

cis penitenciaris no es podran aplicar als condemnats actuals, perquè la llei no pot tenir caràcter retroactiu. En el pitjor dels casos els reclusos avui condemnats passaran trenta anys tancats com a màxim.

Tampoc no es té en compte que en països com els Estats Units, on la pena de mort domina la llei de molts estats, l'augment punitiu no frena la violència: aquell país és encara el que pateix, percentualment, més assassinats del món. En canvi, aquest és el model del PP. Així, les presons també seguiran el model americà: enormes, i sense cap pla de redempció, només de càstig. La justícia, doncs, es canvia oficialment per venjança.

I, finalment, el Govern no considera que la reforma vulnera les invocacions al respecte a la Constitució que en altres termes sempre ha fet el PP. "Les penes privatives de llibertat i les mesures de seguretat estaran orientades envers la reeducació i reinserció social." Aquest és l'eix principal del capítol 25 de la carta magna.

Això contradiu les paraules del candidat a la presidència de Castella – La Manxa, Adolfo Suárez Illana –fill de l'expresident espanyol Adolfo Suárez–, en defensa de la reforma. Segons ell, "no és una obligació de l'estat reinserir els presos". Però, en aquests temps, la contradicció sembla secundària, per brutal que sembli. La reforma gairebé deixa encara menys possibilitat de millora penitenciària per als presos comuns que per als terroristes. Aquests poden abjurar de la seua ideologia. De què poden abjurar els altres?

Joan M. Oleaque

viuRe Catalunya

CADA DIA, A LES 13.40

Els nostres paisatges, la nostra gent

➤ La setmana que ve: **dilluns 20 Ribes de Freser** • **dimarts 21 Balsareny**
dimecres 22 Prades • **dijous 23 Sanaüja** • **divendres 24 Puigcerdà**

